

KIRMIZI ET ÜRETİMİ AÇISINDAN 2022 YILININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Yaşadığımız son üç yıl içerisinde Dünya genelinde etkili olan salgın hastalık süreci, toplumun dengeli ve sağlıklı beslenmesinin önemini bir kat daha arttırmıştır. Kırmızı et değerli bir protein ve enerji kaynağı olmasının yanında ve birçok besin ögesini de bünyesinde bulundurmasıyla sağlıklı ve dengeli beslenmede önemli bir yer tutmaktadır.

Yaşanan pandemi süreci Kırmızı eti önemini öne çıkarmış olsa da, kırmızı et sektörüne çok büyük hasarlar vermiştir. 2018 yılı sonlarında ortaya çıkan arz fazlası üretimin olumsuz sonuçları yapılan müdahale çalışmalarına rağmen 2019 yılı boyunca tam anlamıyla giderilememişken, bütün umutların taşındığı 2020 yılında Covid salgınının ortaya çıkmasıyla sektörün mevcut yaraları kesintisiz bir şekilde daha da derinleşerek günümüze kadar süregelmiştir. Ülke hayvancılığı içerisindeki diğer sektörler kendilerini henüz toparlayabilmiş olmasına rağmen Kırmızı et sektöründeki yaşanan tablo daha da ağırlaşarak halen devam etmektedir.

Öncelikle kırmızı et üretimimizin içerisinde %10 gibi küçük bir orana sahip olan küçükbaş hayvan eti hakkında bir değerlendirme yapalım. Küçükbaş eti üretiminde sığır eti üretiminde olduğu gibi büyük bir memnuniyetsizlik yaşanmıştır. Küçükbaş eti fiyatları 2022 yılı içerisinde o kadar gerilemiştir ki yakın geçmişte hiç olmadığı üzere, zaten düşük olan sığır eti fiyatlarının bile gerisinde kalmıştır.

Küçükbaş eti fiyatlarının düşük seyretmesinde etkin olan başlıca nedenleri; çeşitli nedenlere bağlı talep daralması, sığır eti fiyatlarının düşük seyretmesi, canlı kuzu ve kuzu eti ihracatının durdurulması ile mera kapasitelerimizin artan koyun popülasyonunu karşılamamasına bağlı ağıl besisine dönülmesi şeklinde sıralayabiliriz.

Bakanlığımızın hayvancılık politikaları içerisinde yer alan; küçükbaş hayvan mevcudunu ve dolayısıyla küçükbaş eti tüketimini arttırmak politikası, maliyetin çok altında piyasa fiyatı oluşumu nedeniyle sekteye uğramıştır. Bugün için en az 5000-6000 TL seviyesinde olması gereken damızlık dişi koyun fiyatları 1500-2000 TL seviyelerine inmiştir. Bu durum belirlenmiş olan politikalardan uzaklaşmakta olduğunun bir göstergesi durumundadır

2022 yılına karkas sığır eti yönünden bakıldığında ise; son dört yılda olduğu gibi maliyet ve piyasa fiyatı arasındaki denge besici aleyhine daha da bozulmuş, piyasalarda karkas fiyatları yıl boyunca maliyetlerin altında seyretmiştir. Tüm istatistikler kesilen büyükbaş hayvanların içinde dişi hayvan kesiminin oranının yükseldiğini göstermektedir. Bu durumun önümüzdeki yıllarda besi sığırcılığını da etkilemesi muhtemeldir. Dişi hayvan kesim fiyatının dana hayvan kesiminden daha ucuz olması ve dana karkas maliyetlerinin yüksek olması, dana kesim fiyatları dişi hayvan kesimlerinin etkisiyle maliyetin altında kalmaktadır. Kırmızı ete olan talepteki daralma dana karkas kesimlerini azalttığı gibi üreticiler maliyetin altında oluşan fiyattan dolayı hayvanlarını kesime göndermemektedir. Dana karkas kesiminin az olması, artan dişi hayvan kesimlerinden dolayı piyasada kırmızı et fiyatları baskılamıştır.

Maliyet ve satış fiyatı ilişkisi aşağıdaki tabloda verilmiştir. Piyasa verileri değerlendirdiğimizde; besicilerimizin ürettikleri karkas eti, maliyetinin %12 si oranında daha düşük fiyatta satarak zarar ettiklerini görmekteyiz.

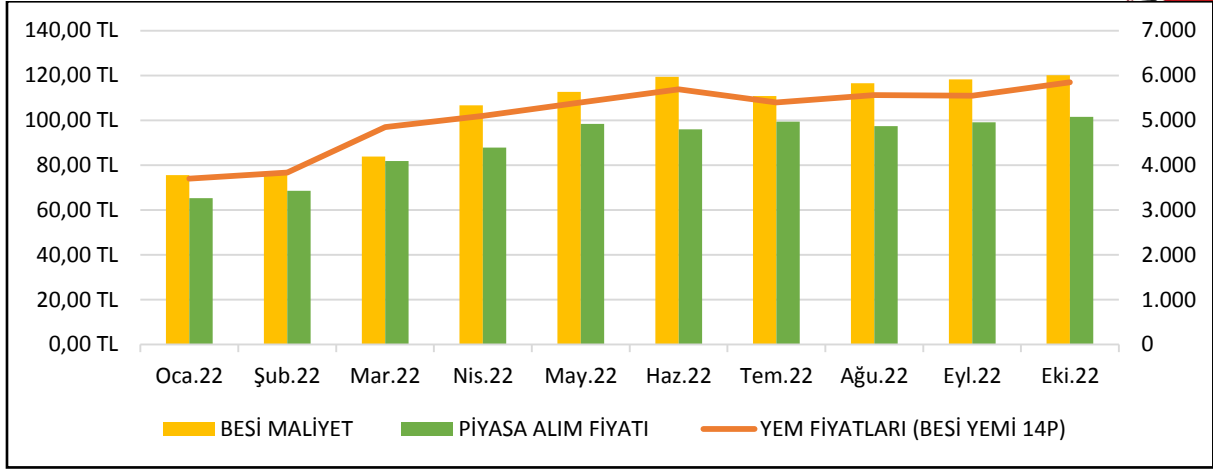
2022 YILI SIĞIR KARKAS SATIŞ VE MALİYET TABLOSU		
AYLAR	BESİ MALİYET	PİYASA ALIM FİYATI
Oca.22	75,59 TL	65,25 TL
Şub.22	76,14 TL	68,52 TL
Mar.22	83,84 TL	81,90 TL
Nis.22	106,63 TL	87,81 TL
May.22	112,71 TL	98,37 TL
Haz.22	119,34 TL	95,95 TL
Tem.22	110,76 TL	99,36 TL
Ağu.22	116,58 TL	97,36 TL
Eyl.22	118,24 TL	99,12 TL
Eki.22	120,15 TL	101,56 TL
Kas.22		
Ara.22		

Tablo- 1 : 2022 Yılı Sığır Karkas Maliyet ve Satış Fiyatı Tablosu

Yem, besi materyali canlı hayvan, işçilik, akaryakıt, elektrik ve işçilik gibi girdilerin hepsinde yaşanan aşırı fiyat artışları üretim maliyetlerini arttırmıştır. Tüketicinin alım gücündeki nispi azalma, piknik alanlarının kapatılması ve balık sezonunun bereketli olması gibi nedenlerle ortaya çıkan talep daralması da karkas et satış fiyatlarının yıl boyunca düşük seyretmesine neden olmuştur.

2022 YILI YEM, SIĞIR KARKAS SATIŞ VE MALİYET TABLOSU			
AYLAR	YEM FİYATLARI (BESİ YEMİ 14P)	BESİ MALİYET	PİYASA ALIM FİYATI
Oca.22	3.700	75,59 TL	65,25 TL
Şub.22	3.835	76,14 TL	68,52 TL
Mar.22	4.850	83,84 TL	81,90 TL
Nis.22	5.100	106,63 TL	87,81 TL
May.22	5.400	112,71 TL	98,37 TL
Haz.22	5.690	119,34 TL	95,95 TL
Tem.22	5.400	110,76 TL	99,36 TL
Ağu.22	5.565	116,58 TL	97,36 TL
Eyl.22	5.550	118,24 TL	99,12 TL
Eki.22	5.850	120,15 TL	101,56 TL
Kas.22			
Ara.22			

Tablo- 2 : 2022 Yılı Yem, Sığır Karkas Satış ve Maliyet Tablosu

Grafik- 1 : 2022 Yılı Yem, Sığır Karkas Satış ve Grafiği

2022 yılı sığır karkas maliyeti artışında, sadece kesif yem fiyatlarındaki artış değil, besi materyali fiyatlarındaki artışlar da önemli rol oynamıştır. Besilik sığır ithalatı konusunda konulan kısıt nedeniyle iç piyasada yerli besi materyali fiyatları aşırı yükselmiştir. Eylül ayında sınırlı ithalatın açılması fiyatların kontrol altına alınması noktasında yeterince etkili olamamıştır. Özellikle Rusya-Ukrayna savaşı nedeniyle dünya piyasalarında yem hammaddelerindeki artış ve döviz kurunun yüksekliği yem fiyatlarında aşırı artışa neden olmuştur. Yem sanayicileri tarafından ayda bir yapılan fiyat güncellemeleri artık günlük hale gelmiştir. Yıl içerisinde zaman zaman yaşanan döviz kurlarındaki düşümlere rağmen bu durumun yem fiyatlarında tekrar indirim olarak yansıtılmamış olması da dikkat çeken hususlardan biri olmuştur.

İlgili bakanlıklarımızın yem fiyatlarındaki gelişmeleri çok yakından takip etmesini, artışlar ile gerekçeleri arasındaki ilişkiyi kontrol edip, muhtemel haksız kazancın önüne geçmesini bekliyoruz.

Besi işletmelerinde önceden maliyetler içerisinde düşük bir orana sahip olan enerji ve işçilik gibi giderleri de yaşanan akaryakıt, elektrik fiyatları ve asgari ücret artışları ile artık küçümsenmeyecek bir oranda artarak üretim maliyeti içerisinde önemli bir yer teşkil etmektedir. İşçilik maliyetlerinin artışının yanında işçi temininde de çok ciddi boyutta sorun yaşanmaya başlamıştır. İşletmeler hayvancılığın dışındaki sektörlerin de göçmen işçilere ihtiyacının artması hayvancılık sektöründe çalışan işçilerin diğer sektörlerde istihdamına ve dolayısıyla hayvancılık sektöründe işçi açığına sebep olmuştur.

Toprak Mahsulleri Ofisinin (TMO) önceki yıl yemlik arpa ve mısır satışlarının besicilerimize çok büyük bir desteği olmuştu. Ancak bu uygulamaya 2022 yılının sonunda da olsa geçilebilmesi iyi bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Bu uygulamanın besicilerimize büyük bir destek olduğunu ifade etmek istiyor, devam etmesinde çok büyük fayda görüyoruz.

2022 yılında kırmızı et üretimi, artan maliyetler ve yüksek enflasyon ile küresel gıda fiyatlarının artışlarından olumsuz yönde etkilenmiştir. Yıl içerisinde karkas et fiyatlarının düşük seyretmesi nedeniyle besicilerimizde ortaya çıkan isteksizlik, ithal besilik hayvan ithalatında yapılan kısıtlamalar ve ithal besilik materyal tedarikinde ortaya çıkan maliyet artışları işletmelerin kapasite kullanımını düşürmüştü ve gelecek yıllar için ciddi bir risk doğurmuştur. Sürekli olarak dile getirdiğimiz üzere, etçi ırklarla tohumlama yapmak üzere kullanma melezlemesinin yaygınlaştırılması

suretiyle yerli hayvan kaynaklarımızı verimli kullanmalıyız. Bunun yanında gelecek yılların projeksiyonlarının iyi çizilmesi ve yurt içinden karşılanamayacak olan besilik materyalin ithalatının ihtiyaç nispetinde mutlaka yapılması sağlanmalıdır. Bu noktada yapılacak iyi bir planlama gelecekte yapılması muhtemel müdahaleleri ortadan kaldıracaktır.

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından büyük emeklerle hazırlanarak yürürlüğe konulan “Sığır Karkaslarının Sınıflandırılmasına Dair Yönetmelik” 2020 yılı sonunda yayınlanmış olmasına rağmen bu yönetmeliğin uygulamaya konulması yönünde 2022 yılı içerisinde bir gelişme gözlenememiştir. Bu konuda Bakanlığımızın çalışmalarını hızlandırması başlıca beklentilerimiz arasında yer almaktadır.

Yukarıda bahsettiğimiz sorunların kimisi ulusal nedenlerden kaynaklı olsa da büyük bir bölümü de bütün dünya ülkelerini etkileyen nedenlerden kaynaklanmaktadır. Sektörümüzün tüm paydaşlarının özverili gayretleriyle sektörümüzün tüm sorunlarının giderilebileceği yada hemen giderilemeyecek sorunların olumsuz etkilerinin asgariye indirilebileceğine inancımız tamdır.

Bahsedilen sorunların giderilmesi yönünde önerilerimiz aşağıda belirtilmiştir:

1. Büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ve besiciliği yapan işletmelere zararlarını karşılayacak nispette geriye dönük teşvik uygulaması yapılması.
2. Besicilikte karkas başına verilen desteğin ve buzağı desteğinin artırılması,
3. Besi işletmelerinde kullanılan elektrik fiyatının indirimli tarife üzerinden belirlenmesi,
4. Piyasada karkas et fiyatlarının maliyetin altına indiği ve bu durumun süreklilik arz ettiği dönemlerde Et ve Süt Kurumu tarafından müdahale alımlarının yapılması,
5. Canlı sığır ve kuzu ile sığır ve koyun eti ihracatında kısıt ve kota uygulamalarının kaldırılması,
6. Besilik sığır ithalatının bir planlama dâhilinde yapılması ve bunun da önceden duyurulması,
7. Besi işletmelerine yem ham maddelerinin sübvansiyonlu olarak verilmesi ve sadece arpa değil mısırında bu uygulamaya dahil edilmesi,
8. Göçmen statüsünde bulunan işçilerin hayvancılık sektöründe çalıştırılmasının imtiyazlı hale getirilmesi suretiyle istihdamın kolaylaştırılması,
9. Mera kullanım kapasitelerinin verimli kullanılması ve meralarımızın iyileştirilmesi ile entansif yetiştiriciliğe dönmeye başlayan koyunculugumuzun tekrar meraya dayalı beslenmeye yönlendirilmesi,
10. Karkas sınıflandırması uygulamasına geçilmesi yönünde somut çalışmaların ortaya konularak bir an önce uygulamaya geçilmesi suretiyle kırmızı et üretiminde kalitenin yükseltilmesi ve değerinden satışının sağlanmasıdır.

Bahsettiğimiz sorunların sektörümüzün tüm paydaşlarının sorumluluk alanlarında gösterecekleri samimi yaklaşımları ve gayretleri ile tamamıyla giderilebileceğinde inancımız tamdır. Yeter ki birlik ve beraberliğimizi koruyup sorunlarımızı sahiplenelim. Yarınlarımızın bugünden daha iyi olması dileklerimizle.

Ahmet HACIİNCE
Ulusal Kırmızı Et Konseyi
Yönetim Kurulu Başkanı